

Τομή στη Μεταπολίτευση το 1981

Πώς βλέπει η ελληνική κοινή γνώμη την περίοδο 1974 - 2007, πώς αξιολογεί τις αλλαγές, τη «νοσταλγία» και τι θεωρεί αρνητική εξέλιξη

του ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΥΡΗ

Η έρευνα κοινής γνώμης για την Γ' Ελληνική Δημοκρατία, πραγματοποιήθηκε από την εταιρεία Public Issue για λογαριασμό της «Κ. Αναδεικνύει σημαντικά συμπεράσματα για τις κοινωνικές αντιλήψεις, από τις οποίες εμφορείται σήμερα το εκλογικό σώμα, αναφορικά με την πρόσφατη πολιτική μας ιστορία. Από την αποτίμηση της μεταπολιτευτικής περιόδου 1974 - 2007 προκύπτουν - μεταξύ πολλών - τέσσερα κομβικά ζητήματα: 1) Η σημασία των εκλογών του 1981, 2) Η διαίρεση βαρύνουσα που εξακολουθεί να αποδίδεται στη δεκαετία του '80 και στην πρώτη διακυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, 1981 - 85, την οποία ο ίδιος 10 πολότες (40%) θεωρούν την καλύτερη της Μεταπολίτευσης, 3) Οι «ραγισμοί» του φιλοκυβερνησιακού και 4) Η κρίση της συντηρητικής ηγεμονίας.

1. Οι εκλογές του 1981

Με βάση την έρευνα, από τις ε-λογικές αναμετρήσεις στη μεταπολιτευτική περίοδο, οι εκλογές του 1981 θεωρούνται από τους πολίτες, με μεγάλη διαφορά, οι πιο σημαντικές της μεταπολίτευσης. Το συγκεκριμένο εύρημα της έρευνας επιβεβαιώνει, εμπειρικά, κάτι το οποίο ήταν ήδη γνωστό. Οι εκλογές τις 18ης Οκτωβρίου του 1981 θεωρούνται από αρκετούς ερευνητές, τομή στη σύγχρονη ελληνική πολιτική ιστορία. Πρόκειται για το σημαντικότερο πολιτικό γεγονός της μεταπολιτευτικής περιόδου. Το εκλογικό αποτέλεσμα του 1981 (η ανάστροφη του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση) είναι επίσης ένα συγκινητικό φαινόμενο, ούτε και ένα μεγάλο παράγοντα πρώτης μεταπολιτευτικής περιόδου (1974 - 1981). Αντίθετα, σημερινές τις διεργασίες ολόκληρης της μεταπολιτευτικής πολιτικής ιστορίας. Τα πρώτα, μετωπικά, διακοπή και σκεδόν αδιάλειπτη διακυβέρνηση της χώρας από τις συντηρητικές πολιτικές δυνάμεις.

2. Η (κρυφή) γοητεία της δεκαετίας του '80

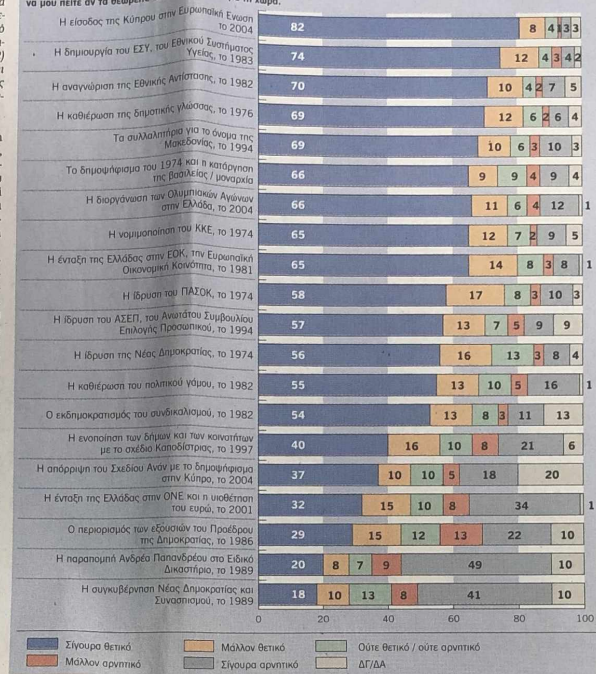
Στο πλαίσιο της έρευνας, οι ερωτώμενοι κλιμάκων να αξιολογήσουν τις τέσσερις υπερπεριόδους της Μεταπολίτευσης (1974 - 80, 1981 - 90, 1991 - 2000, 2001 - 07). Περισσότερο από κάθε άλλη περίοδο της μεταπολιτευτικής εποχής, η δεκαετία του '80 έχει καταγραφεί στη συνείδηση της ελληνικής κοινής γνώμης, ως η καλύτερη περίοδος των μεταπολιτευτικών χρόνων. Αυτόν τον απολογισμό φαίνεται να αποδίδει, χωρίς ιδιαίτερους ενδοιασμούς, σχεδόν ένας στους δύο ερωτώμενους (48%). Μάλιστα, σε τρεις ηλικιακές ομάδες (35 - 44, 45 - 64 και 55 - 64 ετών), που αποτελούν σημαντικό κομμάτι του εκλογικού σώματος, οι εν λόγω πεποιθήσεις συγκροτούν απολύτως πλειοψηφικά ποσοστά (53%, 58% και 52% αντιστοίχως).

Πώς, όμως, έχει διαμορφωθεί αυτή η γενικευμένη συλλογική πεποίθηση, που πιστοποιεί και τη μεταπολιτευτική πολιτική-ιδεολογική ηγεμονία του ΠΑΣΟΚ και της «αλλαγής»; Τι εγκυβρίζει στη συλλογική κοινωνική μνήμη; Τι συμβολίζει η δεκαετία του '80 και γιατί εξακολουθεί να αξιολογείται ακόμη τόσο υψηλά από τους πολίτες; Το πρώτο στοιχείο που αναδεικνύει η έρευνα της Public Issue, αφορά την εθνική συμβολιστική. Είναι γνωστό ότι με την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία και την πρώτη διακυβέρνηση της περιόδου 1981 - 1985, όχι μόνον εξελίχθηκαν οριστικά τα χαρακτηριστικά του Εμφυλίου, αλλά επέλεξε επίσης από πολλές δεκαετίες η κοινοβουλευτική «εκδίωξη», η ήπια και συμβολική «εκδίωξη» των πτυχιωτών. Δεν είναι ασυνήθιστο το γεγονός ότι, παρά τη νομιμοποίηση του ΚΚΕ (1974), από τη Νέα Δημοκρατία, αποτέλεσε για τη Λειτουργία του πολιτικού συστήματος τη σημαντικότερη τομή, απ' ό,τι η αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης (1982), εν τούτοις, η δεύτερη αξιολογείται θετικότερα από την πρώτη (70%, έναντι 65%). Το δεύτερο στοιχείο αφορά την επαγγελματία και πρόθεση του Κράτους. Πρόνυα και το επίπεδο της αναδιανομής των εισοδημάτων. Στην αξιολόγηση των σημαντικότερων μεταπολιτευτικών πολιτικών και θεσμικών αλλαγών, η δημιουργία του ΕΣΥ, του Εθνικού Συστήματος Υγείας, το 1983 κατατάσσεται 2η, με αμυγλώ θετικές αξιολογήσεις κρίσης 74%, στο σύνολο των 20 σημαντικότερων της περιόδου 1974 - 2007.

Στις αντιλήψεις του κοινού, η δεκαετία του '80 έχει επισκεπτόν τόσο το πριν, τα πρώιμα χρόνια (1974 - 80) μεταβάσει και σταθεροποίησης του δημοκρατικού καθεστώτος, όσο και το μετά τη δεκαετία του '90 και την τρέχουσα. Σήμερα, η ελληνική κοινή γνώμη, δείχνει «καθολωμένη», να τη «νοσταλγεί». Στις συνειδήσεις της, η δεκαετία του '80, θεωρείται η δεκαετία κατά την οποία: α) Οι πολίτες διέκριναν καλύτερα βιοτικό επίπεδο (40%), β) η οικονομία της χώρας ήταν σε καλύτερη κατάσταση (35%), αλλά και γ) η Δημοκρατία λειτουργούσε κα-

Αξιολόγηση σημαντικών γεγονότων και θεσμικών αλλαγών στη μεταπολίτευση, (%)

Τα παρακάτω γεγονότα που έχουν συμβεί στην Ελλάδα από το 1974 μέχρι σήμερα, ανεξάρτητα από το αν τα έχετε ζήσει, θα ήθελα να μου πείτε αν τα θεωρείτε θετικά ή αρνητικά για τη χώρα.

λύτερα (36%). Αντίθετα, σε σύγκριση με τις υπολοίπες τρεις περιόδους της μεταπολίτευσης, η δεκαετία που διανύουμε (2000 - 2007), μπορεί να πιστωθεί: α) τα σημαντικότερα έργα υποδομής (47%), και β) των (πονη) κριτικών θετικών από το 65%, καθώς και η είσοδος της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που αξιολογείται απολύτως θετικά από το 65%, αρνητικά 42% αρνητικά, η ένταξη στην ΟΝΕ, θεωρείται σήμερα από την ελληνική κοινότητα η 3η σε σειρά κατάταξη

της Ελλάδας στην ΟΝΕ και η υποθέτηση του ευρώ (2001) συγκεντρώνει σήμερα ποσοστό αμυγλώ θετικές αξιολογήσεις μόνον 32%. Σε αντίθεση με την Ένταξη στην ΕΟΚ (1981), που αξιολογείται απολύτως θετικά από το 65%, καθώς και η είσοδος της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που αξιολογείται στην κορυφή όλων των μεταπολιτευτικών αλλαγών, με ποσοστό 82%. Ακόμη, είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι, με αρνητικό ποσοστό 42% αρνητικών αξιολογήσεων, η ένταξη στην ΟΝΕ, θεωρείται σήμερα από την ελληνική κοινότητα η 3η σε σειρά κατάταξη

πιο αρνητικά θεσμική αλλαγή ολόκληρης της μεταπολιτευτικής περιόδου, μετά την παραπομπή του Α. Παπανδρέου στο Ειδικό Δικαστήριο (56%) και τη σύγκληση Ν.Δ. - ΣΥΝ (49%), το 1989.

3. Ένταξη χωρίς ΟΝΕ

Επιπλέον, η στρατηγική επιλογή της διακυβέρνησης Σημίτη, για την

ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ και η υποθέτηση του ευρώ (2001) συγκεντρώνει σήμερα ποσοστό αμυγλώ θετικές αξιολογήσεις μόνον 32%. Σε αντίθεση με την Ένταξη στην ΕΟΚ (1981), που αξιολογείται απολύτως θετικά από το 65%, καθώς και η είσοδος της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που αξιολογείται στην κορυφή όλων των μεταπολιτευτικών αλλαγών, με ποσοστό 82%. Ακόμη, είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι, με αρνητικό ποσοστό 42% αρνητικών αξιολογήσεων, η ένταξη στην ΟΝΕ, θεωρείται σήμερα από την ελληνική κοινότητα η 3η σε σειρά κατάταξη

4. Η κρίση της συντηρητικής ηγεμονίας

Τα τελευταία δύο χρόνια, με αφορμή τις κοινωνικές αντιπαραθέσεις για την εκπαιδευτική και το ασφαλιστικό έχει έρθει στην επιφάνεια ένα ιστορικό και μονοτέρτο χαρακτηριστικό της ελληνικής πολιτικής, δια-

Η ταυτότητα της έρευνας

- ΕΤΑΙΡΕΙΑ: PUBLIC ISSUE (Α.Μ. ΕΠ. Β)
- ΑΝΑΓΕΣ: Εμπειρία «Κοινωνική»
- ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ: ΠΟΣΩΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ, με τηλεφωνικές συνεντεύξεις στο νοτιοανατολικό τμήμα της χώρας και χρήση δομημένου ερωτηματολογίου
- ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: Γενικός πληθυσμός 18 ετών και άνω
- ΠΕΡΙΟΧΗ: Το σύνολο της χώρας συμπεριλαμβανομένων των νησιών Αγιάου και Ισίου
- ΔΕΙΓΜΑ: Το συνολικό μέγεθος του δείγματος ανέμεσε σε 800 άτομα και το ποσοστό απάντησης σε 82,3 άτομα
- ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ: 13-16/12/2007
- ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ: Ακολουθήθηκε η μέθοδος της στατιστολογικής δειγματοληψίας
- ΤΥΠΙΚΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΣΦΑΛΜΑ: Για το στατιστικό μέγεθος της έρευνας σε δείγμα εμπιστοσύνης 95%, το τυπικό σφάλμα υπολογίζεται σε +/3,5%
- ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΛΙΟΥ: Εργάστηκαν 4 έρευνες και 2 επόπτες

κρίτο και καθ' όλη τη διάρκεια της προδικαστικής (μετεμφυλιακής) περιόδου.

Η ιστορική αξιολόγηση της μεταπολιτευτικής εποχής, που προκύπτει με βάση τα ευρήματα της έρευνας, τόσο στο επίπεδο των θεσμικών αλλαγών, όσο και στο επίπεδο των οικονομικών, συγχρονισμός στο εξής: η κρίση της ιδεολογικής ηγεμονίας της συντηρητικής παρατάξης, έναντι της Αριστοτέλης, εξακολουθεί να υφίσταται. Η προσωποποίηση αυτής της τάξης δεν είναι τυχαία. Ένας στους δύο πολίτες (48%) θεωρούν τον Αντίπαλο Πανδρέου τον σημαντικότερο πρωταγωνιστή της Μεταπολίτευσης. Η ελληνική κοινότητα της μεταπολίτευσης μπορεί να μην υπέφερε αρνητικά κοινωνικά, αλλά υπήρξε πολιτικά. Η άνοδος του κοινωνικού συστηματούχου της τελευταίας δύο δεκαετιών, η πτώση του ΠΑΣΟΚ το 2004, αλλά και η εμφάνιση σπριτερνής του αδιόρατου, δεν έχουν οδηγήσει σε ευρύτερες ιδεολογικές αναταραχές. Το '81, διαίτηρη την αίγλη του, η διακυβέρνηση 1981 - 85 δεν δεικνύει να έχει «εξιδανικευθεί» και η εκπαύση του Α. Παπανδρέου παραμένει ανέκδοτο.

Η σημερινή ελληνική κοινότητα, όταν αποτιμά τη σύγχρονη ιστορία της, διακρίνεται από νοσταλγία, (η) και απαιτήσεις. Σίγουρα, όμως, το πολιτικό της παρελθόν φαίνεται σήμερα περισσότερο ελκυστικό από το πολιτικό της παρόν.

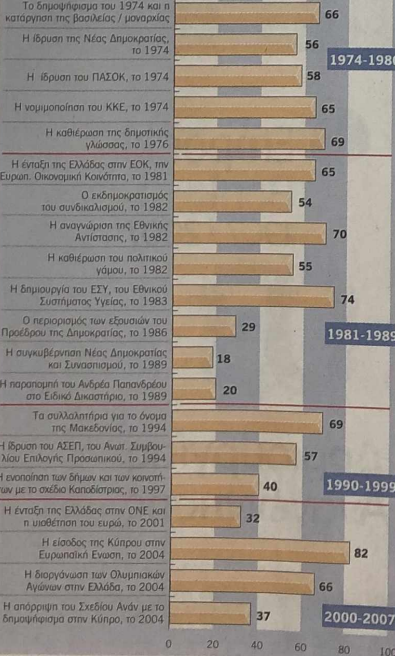
gma@publicissue.gr
www.electionwatch.gr

Συνέντευξη στις σελίδες 6 και 7

Αξιολόγηση σημαντικών γεγονότων και θεσμικών αλλαγών στη μεταπολίτευση (%)

Τα παρακάτω γεγονότα που έχουν συμβεί στην Ελλάδα από το 1974 μέχρι σήμερα, ανεξάρτητα από το αν τα έχετε ζήσει, θα ήθελα να μου πείτε αν τα θεωρείτε θετικά ή αρνητικά για τη χώρα.

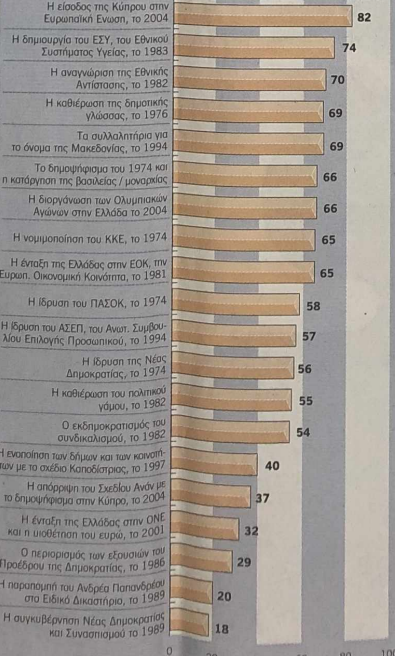
(Σίγουρα θετικά γεγονότα για τη χώρα, κατά χρονολογική σειρά):

Αξιολόγηση σημαντικών γεγονότων και θεσμικών αλλαγών στη μεταπολίτευση (%)

Τα παρακάτω γεγονότα που έχουν συμβεί στην Ελλάδα από το 1974 μέχρι σήμερα, ανεξάρτητα από το αν τα έχετε ζήσει, θα ήθελα να μου πείτε αν τα θεωρείτε θετικά ή αρνητικά για τη χώρα.

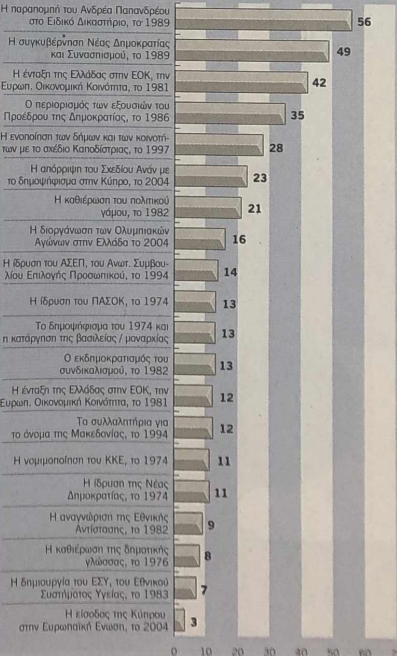
(Σίγουρα θετικά γεγονότα για τη χώρα, κατά σειρά κατάταξης):

Τα πιο αρνητικά γεγονότα και θεσμικές αλλαγές στη μεταπολίτευση, (%)

Τα παρακάτω γεγονότα που έχουν συμβεί στην Ελλάδα από το 1974 μέχρι σήμερα, ανεξάρτητα από το αν τα έχετε ζήσει, θα ήθελα να μου πείτε αν τα θεωρείτε θετικά ή αρνητικά για τη χώρα.

(Αρνητικά γεγονότα για τη χώρα, κατά σειρά κατάταξης):

Πατριώτες και εκσυγχρονιστές

Του Θεοδωρού Κουλιανμή*

Στο μέτρο που η δημοσκοπική της Public Issue αντανακλάει τις αντιθέσεις των ελλήνων για την περίοδο 1974-2007, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Αν αξιολογήσουμε την κερκίδα σημαντικών και βεβαιών φθόνων που συμπεριλάμβαναν στο ερωτηματολόγιο, φθόνους στο συμπεριφορά από τις Έλληνες διαφόρων ηλικιών δεκαετιών έναντι μετά αθηναϊκά. Από την μία πλευρά εκπέμπουν έναν αγνό πατριωτισμό/εθνικισμό και από την άλλη μια σταθερά τόσο ευκατανοητό/εξυγναρισμένο με Έξαρση έμφαση στο βιοτικό επίπεδο της χώρας και στους δεκτικές της κοινωνικές δικαιοσύνης.

Προφανώς η σταδιακή γεφύρωση των δικαίων του παρελθόντος (Βενεζουελάνοι εναντίον Βασίλειων και Κινεζοί εναντίον Κομμουνιστών) θεωρείται από τους συμπεριλάμβαντες με μεγαλύτερη σημασία. Αυτό φαίνεται από την υψηλή βαθμολογία που δίνουν στην αλλαγής της εθνικής αντίστασης το 1982, την καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας το 1976, το δημοψήφισμα για την κατάργηση της μοναρχίας (Δεκέμβριος 1974) και την απόφαση του Καραμανλή για τη νομιμοποίηση πόρτα του ΚΚΕ στους πρώτους μήνες της λεγόμενης μεταπολίτευσης. Τέλος, η επεδίωξη της εθνικής ο-

Αν δεν τα πήγαμε ακόμη καλύτερα σε σχέση με τις ικανότητές μας, τότε σίγουρα φταίει το κακό μας το κεφάλι.

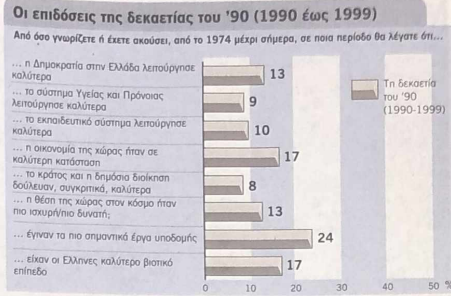
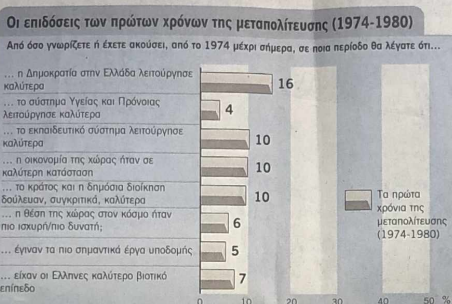
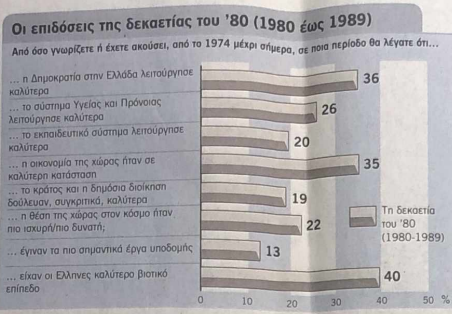
θεώρηση θετική την απόρριψη του σχεδίου Ανάν από τους Έλληνοκυπρίους λίγες μέρες πριν από την έναρξη τους. Παράλληλα, ενώ το 65% των συμπεριλάμβαντες ευρωπαϊκό/επίσης την εννομήση της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) το 1981, θεωρεί πολύ λιγότερο καλή (52%) την έναρξη της Σύνταξης του Ευρώ το 2001. Στην κατηγορία του εκσυγχρονισμού θα μπορούσαμε επίσης να ταξινομήσουμε το αίτημα της υπεργαμίας των Ελλήνων (66%) για την επιτυχή διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004.

Η τρίτη διάσταση αφορά την κοινωνική και οικονομική επιλογή των Ελλήνων υπέρ της έννοιας του κράτους πρόνοιας και κοινωνικής δικαιοσύνης. Ετσι βλέπουμε την επιβάρυνση που εσφαλμένως επιλογές όπως η θέσπιση του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ) το 1982 με 74%, η ίδρυση του ΑΣΕΠ (Ανάπτυξη Συμβολίου Επιλογής Προσωπικού) το 1994 με 57%, η καθιέρωση του πολιτικού γάμου (1982) με 55% το εκπαιδευτικό του συστήματος (επίσης 1982) με 54%. Και ενώ ίσως να βρίσκεται η ελίτ για την ανάδειξη του Ανδρέα Παπανδρέου ως του καλύτερου πρωθυπουργού της μεταπολίτευσης (48%) με τον Κωνσταντίνο Καραμανλή δεύτερο στο 26%, και τους υπόλοιπους πρωθυπουργούς της περιόδου καθυστερούμε πολύ κάτω από τη βάση, 7 ως 0%.

Το αλληλοτρόφιμα που σημαίνει είναι η αλληλοτροφοδότηση των Ελλήνων υπέρ της έννοιας του κράτους πρόνοιας και κοινωνικής δικαιοσύνης. Ετσι βλέπουμε την επιβάρυνση που εσφαλμένως επιλογές όπως η θέσπιση του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ) το 1982 με 74%, η ίδρυση του ΑΣΕΠ (Ανάπτυξη Συμβολίου Επιλογής Προσωπικού) το 1994 με 57%, η καθιέρωση του πολιτικού γάμου (1982) με 55% το εκπαιδευτικό του συστήματος (επίσης 1982) με 54%. Και ενώ ίσως να βρίσκεται η ελίτ για την ανάδειξη του Ανδρέα Παπανδρέου ως του καλύτερου πρωθυπουργού της μεταπολίτευσης (48%) με τον Κωνσταντίνο Καραμανλή δεύτερο στο 26%, και τους υπόλοιπους πρωθυπουργούς της περιόδου καθυστερούμε πολύ κάτω από τη βάση, 7 ως 0%.

* Ο θ. Κουλιανμή είναι πρόεδρος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών και αντιπρόεδρος του ΕΛΙΑΣΕΠ.

Καλύτερη μεταπολιτευτική περίοδος

Η «χρυσή» δεκαετία του '80

Με εξαίρεση τα έργα υποδομής από το 2000 και την αναβάθμιση της θέσης της χώρας τα τελευταία χρόνια στο διεθνές στερέωμα, οι Έλληνες πιστεύουν ότι «χρυσή» δεκαετία για την Ελλάδα ήταν αυτή του '80. Σε αυτό το συμπεριλάμβαντες κατάληξη αρχικός ο αναγνώστης της έρευνας της Public Issue, που καταγραφεί ποί οι πολίτες αποτιμούν σήμερα τη μεταπολιτευτική ιστορία.

Είναι εντυπωσιακό ότι οι πρώτες κυβερνήσεις θάλασσας του Ανδ. Παπανδρέου θεωρούνται από τους Έλληνες οι καλύτερες σχεδόν σε όλους τους δείκτες. Το 35% υποστηρίζει ότι τότε η χώρα βρέθηκε στην καλύτερη οικονομική κατάσταση, το 40% ότι οι Έλληνες είχαν καλύτερο βιοτικό επίπεδο, ενώ το 36% ότι η Δημοκρατία λειτουργούσε τότε καλύτερα.

Από μια δεύτερη ωστόσο ανάγνωση των απαντήσεων προκύπτει ότι η δεκαετία του '80 μάλλον αναδεικνύεται πρώτη με το κριτήριο του «μονοφρονισμού». Διότι μπορεί να περιβραβεύσει το 26% να ιασηρήσει ότι τότε η Ελλάδα είχε το καλύτερο σύστημα Υγείας, το 20% την καλύτερη εκπαίδευση και το 19% ότι το κράτος και η δημόσια διοίκηση λειτουργούσαν συγκριτικά καλύτερα, αλλά την ίδια στιγμή το 33%, το 36% και το 33% απαντά ότι «ποτέ» και σε καμία περίπτωση δεν λειτουργούσαν τα πράγματα στην Ελλάδα όπως έπρεπε. Υπό την έννοια αυτή, ίσως η καταγορευμένη έμφαση και νοσταλγία για τη δεκαετία του '80 να συνιστά απλώς άλλη μια έμφαση επιβραβίωσης της απογοήτευσης των πολιτών για τον τρόπο που λειτουργούν σήμερα τα δύο κόμματα εξουσίας.

Τι δεν λειτουργεί ποτέ στη μεταπολίτευση

Από όσο γνωρίζετε ή έχετε ακούσει, από το 1974 μέχρι σήμερα, σε ποια περίοδο θα λέγατε ότι...

... η Δημοκρατία στην Ελλάδα λειτουργεί καλύτερα	7	33
... το σύστημα Υγείας και Πρόνοιας λειτουργεί καλύτερα	33	36
... το εκπαιδευτικό σύστημα λειτουργεί καλύτερα	17	33
... η οικονομία της χώρας ήταν σε καλύτερη κατάσταση	17	33
... η θέση της χώρας στον κόσμο ήταν πιο ιασηρή/η δυνατή	11	33
... έγιναν τα πιο σημαντικά έργα υποδομής	2	11
... είχαν οι Έλληνες καλύτερο βιοτικό επίπεδο	5	11

Από όσο γνωρίζετε ή έχετε ακούσει, από το 1974 μέχρι σήμερα, σε ποια περίοδο θα λέγατε ότι...

... η Δημοκρατία στην Ελλάδα λειτουργεί καλύτερα	7	33
... το σύστημα Υγείας και Πρόνοιας λειτουργεί καλύτερα	33	36
... το εκπαιδευτικό σύστημα λειτουργεί καλύτερα	17	33
... η οικονομία της χώρας ήταν σε καλύτερη κατάσταση	17	33
... η θέση της χώρας στον κόσμο ήταν πιο ιασηρή/η δυνατή	11	33
... έγιναν τα πιο σημαντικά έργα υποδομής	2	11
... είχαν οι Έλληνες καλύτερο βιοτικό επίπεδο	5	11

Στην μέση παντού, όπου αισθανόμαστε άνετα. Τρίτη Μέση, τελευταία μέτρα γυμνασμάτων, Παρίσι.

Τηλ: 210 3619398 www.louisvuitton.com

H Kapsle H049 και ο Dark Louis Vuitton ανήκουν στο πρόγραμμα The Canvas Project

LOUIS VUITTON

Πλήρης ελευθερία πάνω απ' όλα...

Του ΘΑΝΟΥ ΒΕΡΜΗ*

Στην ποσοτική έρευνα της «Καθημερινής» σχετικά με την «κοινή γνώμη απέναντι στη μεταπολίτευση, 1974-2007» οι απαντήσεις στην αξιολόγηση σημαντικών γεγονότων και θεσμικών αλλαγών παρουσιάζουν ενδιαφέρον. Ετσι, η εισόδος της Κύπρου στην Ε.Ε. το 2004 προηγείται ως δεύτερο γεγονός με 82%, ενώ η έναρξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ το 1981 συγκροτούν μόνο το 65% της γενικής αποδοχής. Η δημιουργία του ΕΣΥ το 1983 ρεχεται αμέσως μετά την Κύπρο, με 74% και ακολουθούν με 70% η αναγνώριση της Εθνικής Αντιστάσεως και με 69% τα συλλυπητήρια για το όνομα της Μακεδονίας το 1994. Τι να συμπεράνουμε; Τι από αυτό είναι καινούριο (η Αγοστήρο καλή) για την Ελλάδα είναι καινούριο για την Κύπρο; Ότι ο «Δημοκρατικός Στρατός» με επικεφαλής τον Μάρκο Βοφειδάκη (κατοπινο βουλευτή του ΠΑΣΟΚ) αγωνιζόταν για την αποκελευτική χρήση του ονόματος της Μακεδονίας από τους Έλληνες;

Ο θραμβευτής στην κοινή γνώμη είναι οποσδήποτε ο Ανδρέας Παπανδρέου, ο οποίος συγκροτούν το 48% τις κοινές αποδοχές έναντι το 26% για τον Κωνσταντίνο Καραμανλή (και μόλις 6% για τον Σημίτη). Η καλύτερη κυβέρνηση είναι και η πρώτη τετραετής Παπανδρέου (1981-85) με 49%, το δεύτερο τετραετής (1985-89) Παπανδρέου περατεί στο 8% (καμιά) ίσως αποδοχή του Α. Κουγιουμτζή.

Η δεκαετία 1980-89 αποδεικνύεται στη σφηνομετρική η χρυσή εποχή της μεταπολίτευσης με 1) την καλύτερη λειτουργία της Δημοκρατίας (36%) 2) την οικονομία σε άνθηση (35%) και 3) το υψηλότερο βιοτικό επίπεδο από τους Έλληνες (40%). Η λειτουργία της Δημοκρατίας είναι ένα σύνθετο φαινόμενο που δεν σταθμίζεται εύκολα, αλλά αν η αίσθηση της ελευθερίας (που ε-ννοεί σχετικά με την αυθαίρεση) μετράται, τότε οι απαντήσεις είναι ευεχέστερες. Η ανακατομή του εσοδήματος με παροχές που προέβλεπε από τεράστια δανεισμό μετέβαλε τον κόστος του υψηλού βιοτικού επιπέδου στους επερχόμενους. Όμως, η εκπόνηση της οικονομίας κατά τη δεκαετία διέφυγε ολόκληρα από την προσοχή του κοινού. Το δημόσιο χρέος (το οποίο εξακολουθεί να μας ταλαιπωρεί από το δόση υψηλό 35% του ΑΕΠ το 1980, έφτασε το 120% δέκα χρόνια αργότερα). Η κυβέρνηση Μιχαλακόπουλου η Οικονομική Οικονομία του Στέφανου Μάνου είναι ίσως η μόνη που θέλησε να εφαρμόσει φιλελεύθερη οικονομική πολιτική και λαβάρει γι' αυτό πολύ χαμηλά ποσοστά αποδοχής. Η πρώτη τετραετής Σημίτη με βελτίωση των δεικτών του ελλειμμάτος και του πληθωρισμού, παίρνει το χαμηλό 8%.

Θετικά είναι η απάντηση του 57% για το ΑΣΕΠ (Ανάπτυξη Συμβολίου Επιλογής Προσωπικού) που επιδεικνύει την ολοκλήρωση της Δημόσιας Διοικήσεως, όπως θετική είναι και η αρνητική στάση των περισσότερων για όλα τα περιόδους του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Το 81% των ερωτηθέντων θεωρούν ότι βελτιώθηκε η θέση των γυναικών κατά τα τελευταία 30 χρόνια. Η βελτίωση αυτή μπορεί να φέρει στο απώτερο μέλλον δύο γυναικείες αντιπλοή για την πρωθυπουργία. Το γενικό συμπέρασμα είναι ότι ο μέσος Έλληνας έλκεται από τον λαϊκισμό (σοσιαλιστικό και εθνικιστικό), πιστεύει σε ένα σύστημα προνοιακό (αλλά μη ανταγωνιστικό), αγαπάει την ήπια ελευθερία και εκτιμάται κάθε έ-λεγχος εκτός από αυτόν που ασκείται στην ελεύθερη οικονομία και δεν είναι έτοιμος να θυσιάσει την παρούσα ευδαιμονία για ε-κείνη του επερχόμενου (ή και λατρεύει τα παθήματα να είναι).

Συμπέρασμα: Ο Έλληνας του μέλλοντος θα είναι ένας ανταγωνιστικός Αθηναίος που θα τιμάει τον Κωνσταντίνο Καραμανλή γιατί έβαλε τους προηγούμενους στην Ευρωπαϊκή Ένωση και να τους βραβεύσει.

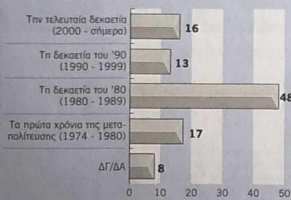
* Ο κ. Θ. Βερμής είναι πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας και αντιπρόεδρος του ΕΛΙΑΣΕΠ.

Μεγάλες αλλαγές αλλά και μεγαλύτερες κοινωνικές ανισότητες

Η νεοέθνη ότι η δεκαετία του '80 ήταν η πλέον καθοριστική για την Ελλάδα από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα επιβεβαιώνεται και από ένα ακόμη κεντρικό ερώτημα της έρευνας της Public Issue που κάλεσε τους πολίτες να απαντήσουν σε ποια από τις τρεις «δεκαετίες» (1974 με 1980, 1981 με 1989, 1990 με 1999 ή 2000 μέχρι σήμερα) έγιναν οι μεγαλύτερες αλλαγές στην Ελλάδα. Τα δεκαετία του '80 σπάνιας σκεπάζει ένας στους δύο πολίτες και συγκεκριμένα το 48%, ενώ ακολουθούν με μεγάλη διαφορά τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης (1974 - 1980) με 17%, η τρέχουσα εποχιαία (1999, η τελευταία ή η δεκαετία του '90.

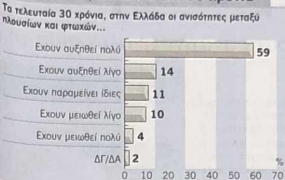
Η δεκαετία των μεγαλύτερων αλλαγών

Από τη μεταπολίτευση του 1974 μέχρι τις μέρες μας έχουν περάσει ακριβώς τέσσερις (4) δεκαετίες. Επειδή, από όσο θυμίστηκε η έρευνα, οι πολίτες από αυτές τις δεκαετίες πιστεύουν ότι άλλαξε πιο πολύ η Ελλάδα. Την τελευταία δεκαετία, δηλαδή από το 2000 μέχρι σήμερα, τη δεκαετία του '90, δηλαδή από το 1990 μέχρι το 1999, τη δεκαετία του '80, δηλαδή από το 1980 μέχρι το 1989, ή τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης, δηλαδή από το 1974 μέχρι το 1980:

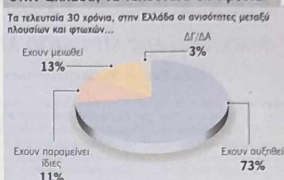

Παπανδρέου, βλέποντας τον τότε να καταρρέει ούτως ή άλλως. Αλλά ενδιαφέροντα είναι τα στοιχεία που προκύπτουν από όσο ακόμη ερωτήθηκαν τις έρευνες για την κοινωνική διαστρωμάτωση στην Ελλάδα και τη θέση των γυναικών. Επτά στους δέκα πολίτες (73%) πιστεύουν ότι οι κοινωνικές ανισότητες ανάμεσα στους πλούσιους και τους φτωχούς έχουν αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία τριάντα χρόνια. Ενώ το ποσοστό είναι εκτιμώμενο το αντίστοιχο περιόριζεται στο 13% με το 11% να πιστεύει ότι δεν επηπόνησε αλλαγές στη συγκεκριμένη σχέση. Στοιχεία που καταδεικνύουν την αίσθηση των πολιτών ότι οι κοινωνικές ανισότητες έχουν αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια.

Εκτιμήσεις για την εξέλιξη των κοινωνικών ανισοτήτων στην Ελλάδα, τα τελευταία 30 χρόνια

Εκτιμήσεις για την εξέλιξη των κοινωνικών ανισοτήτων στην Ελλάδα, τα τελευταία 30 χρόνια

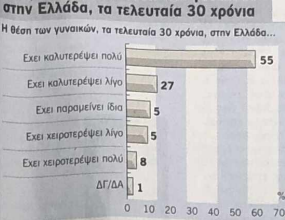

Το 48% βέβαια καθώς υπερβαίνει το αντίστοιχο ποσοστό των ευμενών κρίσεων για την πρώτη περίοδο διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ (40%), συμπερασματικά προφανώς και την έμφαση στην παραδοτικότητα με την οποία επιδόθηκαν οι σοβιετικές αλλαγές στην Ελλάδα, αλλά αντίθετως των βρετανικών δεν θα τις κο-

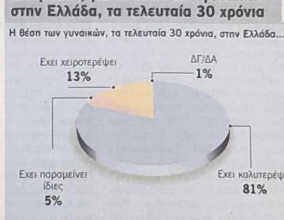
ρακτηρίαν για τη μετέπειτα πορεία της χώρας. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, το εντυπωσιακό αυτό ποσοστό καταδεικνύει την κοινή και γενικευμένη πλέον πεποίθηση των πολιτών ότι με την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία το 1981 επηπόνησε αλλαγές στο πολιτικό σύστημα και το διοικητικό με τον πρώτο γράμ-

μοι και λειτουργία της Δημοκρατίας στη χώρα. Αντιστρόφως η ίδια παρατήρηση εγγίζει ίσως και τη λήθη που δίδονται σήμερα οι ερωτήσεις για τη δεκαετία του '90 την οποία δεν επιθυμούν προφανώς να ξεχάσουν μόνον οι πολίτες της πολιτικής των κ. Μητσοτάκη και Σημίτη, αλλά και οι νοσταλγοί του Ανδρ-

Εκτιμήσεις για τη θέση των γυναικών στην Ελλάδα, τα τελευταία 30 χρόνια

Εκτιμήσεις για τη θέση των γυναικών στην Ελλάδα, τα τελευταία 30 χρόνια

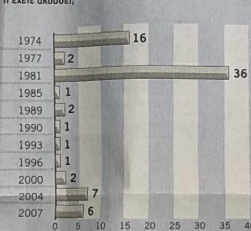

Καθοριστικές οι εκλογές του '81

Η εξαιρετική σημασία που προσέδωσαν οι πολίτες στη δεκαετία του '80 και η παράδοση νοσταλγία που αναφέρονται από την έρευνα για την πρώτη περίοδο διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ (40%), συμπερασματικά προφανώς και την έμφαση στην παραδοτικότητα με την οποία επιδόθηκαν οι σοβιετικές αλλαγές στην Ελλάδα, αλλά αντίθετως των βρετανικών δεν θα τις κο-

Σημαντικότερες εκλογές στη μεταπολίτευση, 1974-2007

Από το 1974 μέχρι σήμερα είχαμε στην Ελλάδα αρκετές βουλευτικές εκλογές. Το 1974, το 1977, το 1981, το 1985, το 1989, το 1990, το 1993, το 1996, το 2000, το 2004 και φέτος, το 2007, το Σεπτέμβριο. Από αυτές τις βουλευτικές εκλογές, ποια θα λέγατε ότι είναι οι πιο σημαντικές στη μεταπολίτευση, που σέλις προσωπικά θυμάστε ή έχετε άσκησει

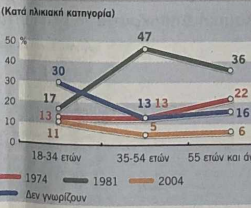
Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής (επάνω, Εφημερίδα της 24ης Ιουλίου 1974 επιστρέφει στην Ελλάδα) έρχεται δεύτερος στην πρωτιές και ως πρωθυπουργός και ως πρόεδρος. Σημαντικότερος πρόεδρος από το 1974 και μετά θεωρείται ο Κωστής Στεφανόπουλος (κάτω).

Ο Ανδρέας Παπανδρέου του 1981 (επάνω, στην Πάτρα) και η κυβερνήσή του (κάτω, από τις προγραμματικές δηλώσεις στη Βουλή) θεωρούνται αντίστοιχα ο καλύτερος πρωθυπουργός και η καλύτερη κυβέρνηση μετά τη μεταπολίτευση.

As σημειώθηκε πάντως, ότι και γι' αυτό το ερώτημα, όπως και για πολλά συνηθισμένα της έρευνας οι ερευνητές επισημαίνουν για να εξαγάγουν οριστικά συμπεράσματα, επικαλούμενοι το πόσο καθοριστικά μπορεί να λειτουργεί το πέρασμα του χρόνου στην κρίση των ερωτηθέντων. Στο πλαίσιο αυτό άλλωστε δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι στους άντα των 55 ετών που προφανώς κρίνουμε σήμερα τη φύση του πολιτικού παρελθόν της χώρας η διαφορά της σημασίας των εκλογών του '81 από αυτές του '74 μειώνεται στις 14 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ αντίθετος στην προηγούμενη ηλικιακή ομάδα 35 - 54 η διαφορά διευρύνεται στο 43%. Αναλόγως συμπτωματικό δεν ήρθε να θεωρηθεί τέλος ότι στους νέους κάτω των 34 ετών με 30% προσηλυτική π. απάντηση «δεν γνωρίζω / δεν απαντώ», γεγονός που ενισχύει την άποψη ότι θα πρέπει να περάσουν ακόμη πολλά χρόνια για μια πιο αντικειμενική αποτίμηση της Μεταπολίτευσης.

Σημαντικότερες εκλογές στη μεταπολίτευση, 1974-2007 (Κατά ηλικιακή κατηγορία)

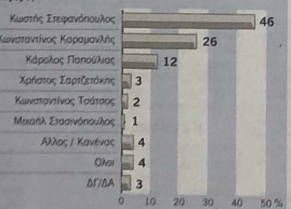

«Πρωτιές» Κωστή Στεφανόπουλου - Ανδρέα Παπανδρέου

Ο Κωστής Στεφανόπουλος και ο Ανδρέας Παπανδρέου θεωρούνται αντίστοιχα οι σημαντικότεροι πρόεδροι και πρωθυπουργοί της Μεταπολίτευσης σύμφωνα με τα απαντήματα που έδωσαν οι ερωτηθέντες της έρευνας της Public Issue. Και των δύο ανδρών ωστόσο ακολουθεί ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, καθώς είναι ο μόνος πολιτικός στη σύγχρονη ιστορία που είχε την τύχη να υπηρετήσει στη χώρα και από το δύο κατά κοινή γνώμη αξιωματικά. Η δημοφιλία που είχε επί των ημερών της προεδρίας του ο Κ. Στεφανόπουλος φαίνεται να διατηρείται. Το 46% των κρίνει ως τον «σημαντικότερο πρόεδρο» από το 1974 και ακολουθεί ο Κων. Καραμανλής με 26%, και ο κ. Κερ. Παπαδόπουλος με 12%. Αντιστρόφως τον Ανδρ. Παπανδρέου χαρακτηρίζει «σημαντικότερο πρωθυπουργό» το 48% και ακολουθεί ο Κων. Καραμανλής με 26%, ο σημερινός πρωθυπουργός με 7%, ο Κ. Σημίτης με 6% και ο Κ. Μητσοτάκης με 2%. Και στις ερωτήσεις αυτές μια πιο αναμενόμενη προσηλυτική απάντηση βέβαια από το πέρασμα του χρόνου και δεν είναι τυχαίο ίσως ότι οι απαντήσεις των μεγαλύτερων - άνω των 55 - ανήκουν ήδη τις διαφορές υπέρ του Κων. Καραμανλή.

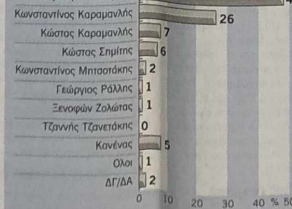
Καλύτερος Πρόεδρος της Δημοκρατίας στη μεταπολίτευση, 1974-2007

Από το 1974 μέχρι σήμερα έχουν εκλεγεί συνολικά έξι (6) Πρόεδροι της Δημοκρατίας, ο Μ. Σπυριδιώλης, ο Κ. Τσίτσικος, ο Κ. Καραμανλής, ο Χ. Σαρτζετάκης, ο Κ. Στεφανόπουλος και ο Κ. Παπούλιος. Κατά τη γνώμη σας, ποιος είναι ο σημαντικότερος Πρόεδρος της Δημοκρατίας, που είχαμε από το 1974 μέχρι σήμερα:

Καλύτερος πρωθυπουργός στη μεταπολίτευση, 1974-2007

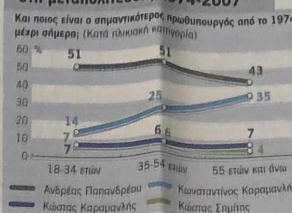
Και ποιος είναι ο σημαντικότερος πρωθυπουργός από το 1974 μέχρι σήμερα; Ο Κων. Καραμανλής, ο Γ. Ράλλης, ο Α. Παπανδρέου, ο Γ. Τζανετάκης, ο Σ. Ζαζάνης, ο Κ. Μητσοτάκης, ο Κ. Σημίτης ή ο Κ. Καραμανλής:

Καλύτερος Πρόεδρος της Δημοκρατίας στη μεταπολίτευση, 1974-2007 (Κατά ηλικιακή κατηγορία)

Καλύτερος πρωθυπουργός στη μεταπολίτευση, 1974-2007 (Κατά ηλικιακή κατηγορία)

Καλύτερη κυβέρνηση στη μεταπολίτευση, 1974-2007

Από όσο γνωρίζετε ή έχετε άσκησει και ανεξάρτητα από τις κομματικές σας προτιμήσεις, ποια θα λέγατε ότι ήταν η καλύτερη κυβέρνηση που είχαμε στη μεταπολίτευση, δηλαδή από το 1974 μέχρι σήμερα:

Χαμηλά οι δύο θητείες Σημίτη

Η πρώτη τεταρτία του Ανδρ. Παπανδρέου - και όχι η δεύτερη - αναδεικνύεται ως η καλύτερη κυβέρνηση που είχε η χώρα, επιβεβαιώνοντας ενδεχομένως τη νοσταλγική διάθεση των πολιτών για την οικονομική πολιτική του ΠΑΣΟΚ και τον τρόπο που καθορίστηκε «η κοινότυπη» της τότε ΔΣΚ. Ακολουθεί η μεταπολιτευτική κυβέρνηση με 16%, η προηγούμενη της Ν.Δ. με 9%, ενώ σίδηρος προκάλεσε ότι ακόμη πιο κάτω οι πολίτες τοποθετούν και τις δύο θητείες του κ. Κ. Σημίτη.

Καλύτερη κυβέρνηση στη μεταπολίτευση, 1974-2007 (Κατά ηλικιακή κατηγορία)

